

<http://www.moodyanalytics.com/~media/Regional/Russia/Publications/2011/2011-01-01-Basel-III-FAQs.ashx>

2. Довгань Ж.М. «Базель-III» у забезпеченні фінансової стійкості банківської системи / Ж.М. Довгань // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1(10). – С. 224 – 229.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

Черниш О.В., Божко Т.О.

Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні поняття фінансової стійкості та платоспроможності банку. Досягнення визначеної мети передбачає виконання таких завдань: ознайомлення з існуючими теоретичними підходами та трактуваннями провідних науковців сутності поняття фінансова стійкість та платоспроможність банку; класифікація фінансової стійкості банку за напрямками визначення її сутності.

Об'єктом дослідження є фінансова стійкість та платоспроможність банку, а предметом дослідження виступає теоретико-методичні основи визначення змісту фінансової стійкості та платоспроможності банку.

Незважаючи на велику кількість визначень сутності поняття фінансова стійкість та платоспроможність банку, нині в економічній літературі немає єдиного загальноприйнятого тлумачення. Зазначене обумовлює актуальність дослідження як в теоретичному, так і в практичному аспекті.

Як ми вже зазначали, на сьогоднішній день, як у вітчизняній так і у зарубіжній економічній літературі, не існує єдиного підходу до визначення сутності поняття «фінансова стійкість банку». Думки учених різняться з приводу трактування даного поняття. Деякі науковці схильні визначати це поняття через ліквідність та платоспроможності. Наведемо кілька визначень поняття «фінансова стійкість» та «платоспроможність» і представимо їх у табл. 1.

Таблиця 1

Автор, джерело	Характеристика визначення
<i>Фінансова стійкість – це...</i>	
В.П. Пантелєєв, С.П. Халява [4, с. 39]	«...своєрідне перевищення доходів над витратами»
Н. Шелудько [4, с. 40]	«...динамічна інтегральна характеристика спроможності банку як системи трансформування ресурсів та ризиків повноцінно виконувати свої функції, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища»
І.М. Васькович [1]	«...якісна і кількісна характеристика здатності системи трансформувати банківські ресурси та з максимальною ефективністю й мінімальним ризиком виконувати свої функції, витримуючи вплив зовнішніх і внутрішніх факторів»

Автор, джерело	Характеристика визначення
В.В. Коваленко [3]	«...її здатність у динамічних умовах ринкового середовища протистояти дії негативних зовнішніх та внутрішніх чинників, забезпечувати надійність збереження та повернення вкладів юридичних і фізичних осіб, захищати інтереси акціонерів та своєчасно виконувати власні зобов'язання з метою забезпечення фінансової безпеки держави»
<i>Платоспроможність – це...</i>	
В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янської, О.Г. Коренєвої [5]	«...спроможність банку виконати законні вимоги кредиторів»
Р.В. Михайлюк [7]	«...включає в себе «не лише здатність відповідати за борговими зобов'язаннями, а й здатність банку надавати кредити позичальникам в обсягах, що відповідають їх потребам»

Фінансову стійкість банку нерідко ототожнюють з трьома її характеристиками (рис. 1).

Рис. 1. Синоніми(характеристики) фінансової стійкості банку [джерело – складено автором]

Розглянемо ці характеристики більш детально.

Надійність банку – характеризує банк як грошово-кредитний інститут, здатний ефективно реалізовувати доручені йому функції, виконувати свою економічну роль та всі зобов'язання перед акціонерами і клієнтами.

Рівновага або стійкість банку – фундаментальна характеристика внутрішнього стану банку, який відзначається здатністю витримувати максимальний рівень непередбачуваних втрат і зберігати стан ефективного функціонування.

Стабільність банку – характеризує спроможність банку з плином часу і з певною швидкістю забезпечити зменшення даних втрат, а також динамічний, поступальний рух банку в межах визначеної стратегії в умовах конкурентного ринку.

В той самий час, необхідно пам'ятати та розрізняти поняття «поточна фінансова стійкість» та «перспективна фінансова стійкість».

Поточна фінансова стійкість – це ситуативна характеристика банку на момент проведення аналізу.

Перспективна фінансова стійкість – це ймовірність того, що фінансові можливості банку протягом певного часу будуть відповідати певним критеріям, тобто ймовірність того, що банк проявить себе як стійкий у

фінансовому плані [6, с. 60].

Проаналізувавши підходи багатьох учених-науковців, сформуємо класифікацію напрямів визначення сутності фінансова стійкість банку:

- як динамічна категорія «системи трансформації ресурсів та ризиків»;
- як сукупність певних фінансових показників оптимальних значень;
- порівнюють із прибутковістю;
- порівнюють із платоспроможністю та ліквідністю;
- розглядають як банківську систему в цілому.

Відсутність чіткого визначення поняття фінансової стійкості банку призводить, з одного боку, як вже зазначалось, до ототожнення фінансової стійкості з іншими поняттями (ліквідністю, платоспроможністю, надійністю, стабільністю), а з іншого — зумовлює суттєві розмежування в частині методологічних засад у підходах щодо оцінювання чинників і складових фінансової стійкості банків, встановлення її критеріїв.

Наприклад, термін «платоспроможність» найточніше визначається Національним банком України: «платоспроможність (solvency) – спроможність банку виконати законні вимоги кредиторів.» Вона характеризується певним рівнем забезпеченості фінансових зобов'язань банку власним капіталом. А неплатоспроможність – це неспроможність банку виконати свої законні зобов'язання перед кредиторами протягом 1 місяця в повному обсязі, через зменшення розміру капіталу банку до суми, що становить менше третини суми, встановленої Національним банком як мінімально необхідної або відсутність коштів у банку [2, с. 142].

Отже, можна сказати, що платоспроможність банку – це його здатність виконувати свої фінансові зобов'язання, так як і ліквідність банку. Проте їх відмінність полягає в тому, що ліквідність – це виконання, в повній мірі, всіх зобов'язань банківської установи, а платоспроможність – лише за рахунок власного капіталу.

Можна виділити три ситуації за даними категоріями:

1) платоспроможність – ліквідність – за якою банк взагалі не має проблем у розрахунках за своїми зобов'язаннями та задоволенні потреб клієнтів у грошових коштах;

2) платоспроможність – неліквідність – коли банк по закінченню строку своїх зобов'язань не може їх погасити, але пізніше зможе за рахунок очікуваних грошових надходжень від операційної діяльності. А за прострочення строку платежу нараховує штрафні санкції;

3) неплатоспроможність – ліквідність – банк виплачує свої боргові зобов'язання у встановлений строк переважно за рахунок придбаної на ринку міжбанківських кредитів ліквідності [8, с. 97].

Висновок. Проведений аналіз понятійного апарату щодо сутності понять фінансова стійкість та платоспроможність банку дає підстави зробити наступні висновки. Фінансова стійкість банку ще не стала об'єктом комплексного наукового дослідження у вітчизняній літературі, хоча потреба в таких дослідженнях є значною. Узагальнюючими показниками оцінювання

фінансової стійкості банку є його платоспроможність і ліквідність. Ці показники тісно взаємопов'язані. Основою платоспроможності банку є його ліквідність. Однак платоспроможність залежить не лише від ліквідності, а й від ряду інших чинників політичної й економічної ситуації в країні чи регіоні, стану грошово-кредитного ринку, можливості рефінансування в НБУ, розвинутості ринку цінних паперів, наявності й досконалості заставного законодавства, забезпеченості банку власним капіталом, надійності клієнтів й банків-партнерів, спеціалізації й різноманітності банківських послуг даного фінансово-кредитного закладу та інших факторів. Потрібний ґрунтовний аналіз впливу кожного з них на платоспроможність банку і його фінансову стійкість.

Література:

1. Васькович І.М. Деякі аспекти фінансової стійкості комерційного банку / І.М. Васькович // Формування ринкових відносин в Україні. — 2004. — № 2. — С. 40–43.
2. Жадан Ю.С. Теоретичні аспекти платоспроможності банку: стаття / Ю.С. Жадан // Управління розвитком, 2013. — № 23 (163). — С. 141-143.
3. Коваленко В.В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика : монографія / Коваленко В.В. — Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. — 228 с.
4. Кушнір К.О. Поняття стійкості комерційних банків та її динамічні характеристики / К.О. Кушнір // Інвестиції: практика та досвід. — 2008. — № 20. — С. 38–41.
5. Міщенко В.І. Банківські операції: підручник /В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янська, О.Г. Коренева. — 2-е вид., переробл. і доп. — К. : Знання, 2007. — 727 с.
6. Міщенко С. Сутність економічного капіталу та його роль у забезпеченні фінансової стійкості банку [Текст] / С. Міщенко // Вісник НБУ. — 2008. — № 1. — С. 58–64.
7. Михайлюк Р.В. Ліквідність та прибутковість – фактори зміцнення фінансової стійкості комерційного банку / Р.В. Михайлюк // Вісник соціально-економічних досліджень. — Вип. 24. — Одеса : ОДЕУ, 2006. — С. 135-139.
8. Ребрик Ю.С. Проблема трактування категорій "ліквідність" та "платоспроможність" у банківській діяльності / Ю.С. Ребрик // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць. — Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. — Випуск 28. — С. 93–99.

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Тищенко В.В., Кальної О.Б.
Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля,